

'Dood' met stip

Doordat in het afgelopen voorjaar de klok van mijn baas niet gelijk liep met die van mijn bijen, kwam ik pas aan de voorjaarsinspectie toe toen mijn volken op het fruit stonden.

In twee kasten trof ik een wel-geknippte maar niet-gestipte moeder aan. Omdat ik mijn moeren altijd merk en knip, was mijn conclusie dat deze moeren hun merkteken waren verloren. Opnieuw merken dus. Een fluitje van een cent, want al vele malen gedaan. Toen ik met behulp van het bekende merkkokertje de eerste moeder weer netjes van een stip voorzien had en haar de ruimte wilde geven om daarvan op te drogen, viel ze levenloos op het kussentje van het opdrukplateautje. Was ik te rigoureuus te werk gegaan? Toen ik na een poosje wel moest aannemen dat ze dood was, besloot ik haar toch maar in de kast te doen onder het motto: beter een dode moeder dan geen moeder. En morgen zien we wel verder.

344

Heeft u iets wonderlijks meegemaakt bij de bijen? Laat andere imkers ervan meegenieten! De redactie nodigt u uit om uw waarneming op te sturen per brief, schijfje of e-mail aan: schoots7@zonnet.nl of redactie@vbbn.nl. Hajo Velthuis kan er een aanvullende of toelichtende reactie op geven. Deze maand vertelt Wim Staring over een ongewone moederreactie op het merken.

Een gewaarschuwd mens telt voor twee. Dus de volgende moeder behandelde ik met alle voorzichtigheid. Tot mijn stomme verbazing gebeurde echter precies hetzelfde. Ik kon zo gauw niets beters bedenken en gaf ook deze dode moeder terug aan het volk.

De volgende dag zocht ik allereerst naar gestipte dode moeren vóór de kasten. Niks. Dan er maar eens ingekeken. En jawel: beide moeren liepen springlevend en rustig over de raten.

'Wat je niet weet noem je stress', dacht ik opgelucht. Goed gedacht? Of zijn de wonderen nog steeds de wereld niet uit?

Wim Staring, ABTB-afdeling Liemers, Duiven.

Reactie van Hajo Velthuis

Het schijnt nogal eens voor te komen dat tienermeisjes, bij het optreden van hun popidool, van

hun stokje gaan. De emoties zijn dan ook zo groot voor die jonge meisjes! Maar zulke emoties hebben bij de koninginnen uit de historie van Wim Staring geen rol gespeeld, al was het alleen al omdat het geen tieners meer waren maar overwinterde, leggende moeren die alleen maar hun merkje waren kwijtgeraakt. En bijenkoninginnen die in hun imker een idool zien? Maak dat je moeder wijs!

Waarom merken

Het merken en knippen van moeren vind ik een goede gewoonte. Het merken van de koninginnen vergemakkelijkt het terugvinden van de moeren, al zijn er nog steeds imkers die hun bijenvolken verzorgen zonder ooit een moeder te zien. Hoe nuttig het knippen is blijkt uit het verhaal van Wim; hij herkent eraan dat het de oude moeder is, zij heeft alleen maar haar merkje verloren. Dankzij het merken zien we, tijdens de inspectie van het volk, de koningin vrijwel zonder er naar te hoeven zoeken en zo weten we dat er niet is gezwermd of een stille moerswisseling is opgetreden. Via een kleurcode kun je aflezen hoe oud ze is, tenminste wanneer je je aan die code houdt. Ik zelf doe dat niet, om verschillende redenen. Allereerst omdat ik een bepaalde vorm van kleurenblindheid heb, waardoor ik rood en groen niet als opvallende kleuren ervaar; koninginnen met deze kleuren zie ik gemakkelijk over het hoofd, zodat ik die kleuren dan ook niet gebruik. In de tweede plaats hoor je een goede administratie te hebben, waaruit blijkt hoe oud de koningin is. Omdat de kwaliteit van de koningin met de jaren achteruit gaat, is het aan te bevelen te imkeren met jonge moeren; alleen bijzondere moeren waarvan je graag wilt natelen, laat je een aantal jaren meegaan. En in de derde plaats, als je bij thuiskomst wordt verteld dat er een zwerm was en je vindt dan een gemerkte (en geknippede) moeder voor de kasten, dan is het fijn wanneer je aan de kleur kunt zien uit welke kast ze kwam, zodat je meteen in het goede volk kunt beginnen met doppen breken.

Manieren van merken

Uit dat derde argument kun je afleiden dat ik geen opalithplaatjes gebruik, want die hebben, naast een kleur, ook een nummertje. Ik merk dus met verschillende kleuren in hetzelfde jaar en neem daarvoor met aceton te verdunnen verven zoals ze in de hobby sfeer

voor modelbouw worden gebruikt. Blauw voor de raszuivere carnica's waarmee ik imker, geel en wit voor de eerste nateelt en oranje voor andere koninginnen. Wim gebruikt bij het merken van zijn koninginnen een merkapparaatje. Dat is een kokertje met aan één uiteinde een gaasje. De koningin wordt in het kokertje gedaan en met een zuigertje tegen het gaasje gedrukt. Het zuigertje is bekleed met een samendrukbaar kussentje, meestal van schuimrubber, zodat ze niet wordt geplet en toch roerloos blijft zitten. Door het gaasje kan dan het merkje op de rugzijde van het borststuk worden aangebracht. Dankzij dat zachte schuimrubberen kussentje is het wel zeker dat Wim zijn koninginnen niet platgedrukt heeft. Misschien heeft hij de openingen van de tracheeën, die vlak bij de vleugelaanhechtingen zitten, met het kussentje afgesloten, maar het lijkt me onwaarschijnlijk dat dit aan beide zijden van het lichaam tegelijkertijd zou zijn gebeurd, en dan nog wel bij twee achtereenvolgende koninginnen. Zuurstofgebrek lijkt me dan ook niet een waarschijnlijke reden voor zijn wonderlijke waarneming. Ik vermoed dat Wim wél opalithplaatjes gebruikt. Zijn moeren verliezen het merkje in hun geheel, het zat niet goed vast. Wanneer je verf gebruikt kan het gebeuren dat het merkje in kleine stukjes van de koningin bladdert, maar dan zie je altijd nog wel een restje. Die opalithplaatjes zijn harde schijfjes, iets gebold, die met hun holle onderkant de welving volgen van het borststuk. Eerst wordt er een druppeltje lijm op het borststuk gebracht en daarop wordt het plaatje gedrukt. De lijm moet dan even drogen voordat de moeder terug kan in het volk, omdat er een luchtje aan zit en omdat het plaatje natuurlijk goed vast moet zitten voordat de werksters er mee gaan kennismaken.

Bewusteloos

Een andere reden waarom ik vermoed dat Wim deze manier van merken gebruikt is dat de moeren uit het verhaal zijn flauwgevallen. De lijm is vloeibaar door een oplosmiddel, dat natuurlijk de eigenschap moet hebben om snel te verdampen, waardoor de lijm snel verhardt. Naar ik meen werd daar vroeger benzeen voor gebruikt, tegenwoordig schijnt de lijm van een wat andere samenstelling te zijn. Wanneer dat oplosmiddel verdampt in een kleine besloten ruimte zal de koningin het inademen, en dat kan haar bewusteloosheid hebben veroorzaakt. Is ze uit die ruimte, dan diffundeert het gas snel weg uit haar lichaam, waardoor ze weer bij haar positieven komt. Ik houd het hier maar op, maar ben wel benieuwd naar Wim's reactie. Mijzelf is een dergelijke appelflauwte van een koningin nooit overkomen, maar ik kan me voorstellen dat aceton ook zo'n effect kan hebben. Als fabrikant van een lijm voor bijenmerkjes zou ik er trouwens op letten dat het oplosmiddel niet echt giftig is. De koninginnen van Wim komen weer bij, van aceton kan ik me voorstellen dat de damp blijvende beschadigingen kan veroorzaken. Het is duidelijk: om de lijm of de verf goed te laten drogen voordat de koningin wordt teruggeplaatst in het volk, moeten we haar in een luchtig moerhuisje doen. Ze zal alleen aan het merkje gaan poetsen, wanneer er verf of lijm op de vleugelaanhechting of op de grote ademhalingsopening daar vlakbij is terechtgekomen, we hoeven haar dus niet langdurig klem te zetten. Prutst ze wel aan het merkteken, dan is het zaak je eigen werk nog eens goed te controleren, want het merkteken mag de koningin niet hinderen.

bijen

NIEUWE RUBRIEK

'Van antwoord uit de praktijk' naar 'Vraag van de lezer'

In februari 2000 zijn we met de rubriek 'Antwoord uit de praktijk' begonnen. Velen van u hebben hun bijdrage daaraan geleverd en andere imkers in hun ervaringen laten delen. Het is duidelijk dat bijenhouden op vele manieren kan.

In de laatste redactievergadering hebben we besloten met deze rubriek te stoppen en in plaats van vragen te stellen, vragen van u proberen te

beantwoorden. Zit u met een vraag en hebt u geen zin of mogelijkheid Internet op te gaan, stelt u uw vraag aan de redactie en wij proberen voor een antwoord te zorgen. U kunt uw vraag telefonisch, schriftelijk of via E-mail stellen: Redactie BIJEN, Postbus 90, 6720 AB Bennekom, E-mail: redactie@vbbn.nl.